

■ **MARGARETA  
NICULESCU**

## Teatrul de păpuși — triplă coincidență

1979, An internațional al copilului, proclamă — în această lume a prezentului — necesitatea atenției și a grijii pentru lumea viitorului. Dintr-un sentiment de înaltă răspundere față de germenii acestei lumi viitoare ce se sâdese și se formează acum, alături de noi. Astăzi, acum, se naște omul al cărui grad de civilizație, de cultură și de moralitate va putea determina existența unei societăți bazate pe solidaritate umană. Dintr-un sentiment de culpabilitate față de această treime a populației globului, martoră a tensiunii în care trăiește adultul societății moderne, a lumii exploziei industriale și a exploziilor de tot felul. Din nevoia de a multiplica, de a dinamiza acțiuni menite a veni în sprijinul copiilor, din nevoia de a-l obliga pe adult să în act de prezență, de problemele reale, acute ale copilului, astăzi.

Cine ar putea afirma cu certitudine că nu simte cum ceva prețios, deosebit de prețios din ceea ce face lumea copilăriei se consumă prea repede, se îrosește, scăpînd atenției noastre? Acel fir de aur ce leagă pe copil de familie, de colectivitate, de patrie, de umanitate, vibrează în permanență din pricina tensiunilor de tot felul. În goana adaptărilor succesive, copilul e fîptura cea mai fragilă și mai periclitată. Toate acestea nu obligă oare societatea modernă să-și re-evalueze periodic atitudinea față de generația de mîine?

Societatea noastră, care acționează în sensul modelării conștiințelor, al stimulării opțiunilor, al formării în copilul de azi a unui profil moral ferm, corespunzător concepțiilor umanismului socialist, investește arta, teatrul îndeosebi, cu o mare misiune. Teatrul pentru copii, a cărui datorie e să se asocieze, prin specificul mijloacelor sale, familiei, școlii, organizațiilor obștești ale copiilor și să slujească în acest fel programul spiritual al societății, e locul în care copiii, familia și școala se întîlnesc.

În acest context, actul teatral este în cel mai înalt grad un act de angajare socială, un act educativ în măsura în care e valoros și convingător din punct de vedere artistic,

Prilejul de a scrie despre arta teatrului de păpuși mi-l oferă o triplă coincidență: Anul internațional al copilului este totodată Anul jubiliar UNIMA (Uniunea internațională a marionetiștilor), care împlinește 50 de ani de la înființare, între cele cinci țări fondatoare fiind și țara noastră, și este, astfel, cea mai vîrstnică asociație internațională de teatru, iar Ziua internațională a teatrului (27 martie) este dedicată

de astădată copilului, teatrului pentru copii, teatrului de păpuși și marionete.

An jubiliar onorat de numeroase acțiuni naționale și internaționale, omagiu adus unei arte teatrale a cărei perenitate naște uimire, a cărei diversitate naște derută, a cărei neconținută înnoire pune aproape în imposibilitate pe istorici și esești de a o defini astăzi, în imediata apropiere. Împodobită și sărbătorită ca „teatru total” sau „teatru de animație”, ea își reunește apele cu marea ocean al teatrului contemporan, aducînd în prim-plan izvoare de expresie de vechime milenară și, totodată, cuceririle avangărzii teatrale din ultimele două decenii. Interogîndu-se și interogînd, ea dă tot altfel cit primește. Oare, cum să catalogăm acele spectacole ce se exprimă prin ceea ce numim „imagia imaginii”? Uriașe măști de carnaval sau păpuși mari „minuite” dinlăuntrul lor, cînd personajele nu rîni sînt animate de mina actorului ci de întregul corp uman „mască” în personaj, sau de actorul a cărui expresie corporală se compune savant cu jocul marionetei pe care o animă. În această nouă specie, care sînt delimitările sau mai bine zis raporturile între marionetă, mim, actor dramatic?

Serbările jubileului îmbracă baine diferite: festivaluri, coloevii, întîlniri, plăci comemorative, serie de timbre...

Orașele ce aprind flacăra — orașe care au găzduit în urmă cu 50 de ani primele întruniri — sînt Liège, Paris, Praga.

Zilele jubiliare UNIMA în Belgia (26 martie — 4 aprilie) vor fi consacrate unui Festival de joc de păpuși tradițional. Un Festival mondial al teatrelor de păpuși (28 septembrie — 4 octombrie) va avea loc la Charleville-Mézières (Franța). Iar la Praga, între 19 și 23 noiembrie, se vor desfășura un Festival jubiliar și o Conferință pe tema „Formarea profesională”. Tot aici, în cadrul Cvadrienalei de scenografie și arhitectură de teatru, se va organiza o expoziție a teatrelor de păpuși din întreaga lume. De-a lungul anului, lună după lună, pe harta Europei se vor aprinde reflectoarele altor numeroase festivaluri.

Un loc special în calendarul manifestărilor genului este rezervat teatrelor sărbătorite pentru îndelungata lor activitate. Astfel, Teatrul de marionete din Geneva împlinește 50 de ani de existență. „Marionnetatern” din Stockholm, care își dedică stagiunea 1978—1979 celei de-a douăzeciua aniversări, invită trupe și soliști din numeroase țări, printre care: „Putxinellis-Claca” din Barcelona, cu spectacolul *Mori el Merma*, în scenografia

celebrului pictor Ioan Miró și în regia lui Juan Baixes ; Eugenio Spatharis din Grecia : „Garderobteater” din Malmö ș.a.

Revin la punctul de plecare, Anul internațional al copilului, pentru a sublinia cadrul generos în care noi, păpușarii români, îl vom omagia. În urmă cu 30 de ani — în 1949 — orașul București este înzestrat, prin grija oficialității, cu primul teatru pentru copii. De atunci — de 30 de ani — Teatrul „Tândărică” este o prezență iubită de copii din Capitală, din întreaga țară și din multe alte țări ale lumii, prețuit pentru prezența sa în avangarda mișcării teatrale : un public larg și generos aplaudă spectacolele sale satirice, poetice pentru adulți.

## Teatrul radiofonic, 50

La aniversările prietenilor nu te apuci, de obicei, de numărarea anilor și nici să le faci bilanțul vieții. Așa că s-ar cădea și față de sărbătorirea aceasta să ne exprimăm căldură și respectul (prietenie fără de respect, nu se cade a exista) și toate urările de bine și de mai bine. Cum însă teatrul radiofonic este un prieten cu istorie (cinci decenii de existență neîntreruptă i-au scris-o), nu mi se pare nepotrivit să privim spre ceea ce a reușit. Tudor Vianu îi cerea la început „să devină un adevărat Teatru Național”, Camil Petrescu îl așeza în „quidditatea reprezentației dramatice”, alături de teatru și de film, dar indiferent cât de controversate ar fi încă teoriile în legătură cu rostul și cu locul său între arte ori între instituțiile de cultură, teatrul radiofonic a reprezentat și reprezintă fapt de artă și act de cultură.

Istoria despre care aminteam consenuează ca moment al nașterii genului, pe meștegurile noastre, ziua de 18 februarie 1929. Cronicarii genului (există și aceștia, odată ce vorbim de istorie) notează, ca prim text transmis, comedia într-un act *Ce știe satul* de V. A. Jean, text recomandat de acel mare animator de teatru și iubitor al radio-ului care a fost Victor Ion Popa. În rolurile principale : Maria Filotti și R. Bulfinski. Era pe vremea când radio-ului i se mai spunea și broad-casting.

În aceeași zi, dar după 50 de ani, ascultătorii s-au întâlnit cu același text, bineînțeles cu alți interpreți (Ileana Stana Ionescu și Radu Beligan), cu alt regizor (Paul Stratilat) și cu altă punere, în pagină. Cei ce și-au dedicat forța de creație și puterea de muncă „teatrului radiofonic” au sărbătorit astfel, pentru altă generație, momentul începutului, prilej de emoție în primul rînd pentru toți aceia care și-au pus talentul, acum ori cu

Alături de el se inseră în stîmă și prețuire la a 30-a aniversare teatrele de păpuși din Craiova, Timișoara, Iași, Sibiu și Brașov.

Festivalul „Arta și copilul”, ce va avea loc la București de la 26 mai la 1 iunie, își propune să înscrie în programul său spectacole prezentate de teatrele de păpuși aniversate, spectacole ale teatrelor dramatice, spectacole de tip „copiii jonecă pentru copii”, concerte simfonice în săli și în aer liber (în mai e cald în București !), expoziții : „Copilul în plastica românească și universală”, „Copilul pictează”, gale de filme.

Timp de șapte zile Bucureștiul va fi al copiilor !

ani în urmă, în slujba artei cuvîntului și numai a cuvîntului.

Cu aceeași ocazie, o integrală a creației dramatice caragialeene. Dealtfel, aici au fost jucate textele mai tuturor dramaturgilor români. Cîte teatre se pot mîndri că au jucat piese ori proză dramatizată de Argehezi, Blaga, Călinescu, Iorga, Camil Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu, Rebreanu, Mihail Sadoveanu și Ion Marin Sadoveanu, Sebastian, Sorbul, G. M. Zamfirescu și mulți alții ? Că nu au ignorat nici un talent din literatura dramatică a zilelor noastre ? Barbu, Baranga, Băieșu, Bănuțescu, Beniuc, Davidoglu, Lucia Demetrescu, Dorel Dorian, Everac, Ioan Grigorescu, Teodor Mazilu, Iosif Naghin, Dumitru Radu Popescu, Dumitru Solomon, Zaharia Stancu (și lista este neînchipuit de lungă și, oricum, deschisă) și-au adăugat, la numărul spectatorilor, sute de mii de ascultători.

Drumul unor dramaturgi spre scenă a pornit ades din studiourile radio-ului : Horia Lovinescu stă mărturie. Unele piese și-au deschis calea spre public pe firul nădelor ; și Mirecea Ștefănescu amintea, cîndva, despre a sa *Comedia zorilor*, care a prins viață pentru prima oară într-o emisiune radiofonică din anii '30.

Mai toate textele fundamentale din care s-a constituit dramaturgia universală, din antichitate pînă în zilele noastre, ne-au fost dărnite în montări sonore, mai toate dramaturgiile naționale au intrat în conștiința noastră culturală, mai toți marii actori pe care i-am avut sau îi avem ne-au dăruit un rol. Pentru mine, de pildă, Egmont a rămas, încă, Mihai Popescu, Gh. Storin îl concurează, încă, în memorie pe George Vraca în Richard al III-lea.

Dacă filmul, din dezinteres, din neglijență ori din alte motive, mai obiective, nu ne-a prea păstrat imaginea unor spectacole memorabile, a unor actori de neînlocuit, radio-ul, în schimb, le-a reținut glasurile în plină minune a creației. Acestei tezaur i se spune „fonotecă de aur”. În nici un metal prețios nu se poate însă măsura suprafața culturală pe care o acoperă, valoarea lui spirituală.

**Florica Ichim**